

FÖRSAMLINGSINSTRUKTION

för

Västanfors-Västervåla församling

Antagen av den dåvarande samfällighetens båda kyrkoråd den 11 oktober 2004, reviderad av kyrkorådet den 2 april 2007 och den 27 februari 2008 samt av kyrkofullmäktige den 1 februari 2011, den 13 november 2014 och den 14 november 2018, reviderad med ett tillägg av kyrkofullmäktige 12 november 2019.

Denna församlingsinstruktion beskriver förhållningssätt och tankar om hur vi vill arbeta inom församlingen. Vi vill göra detta dokument tidlöst bland annat genom att inte reglera organisationsfrågor och frågor om arbetsmål på detaljnivå. Det är vår förhoppning att denna församlingsinstruktion, som trots en expansiv och föränderlig verksamhet, på ett levande sätt skall kunna visa oss vägen för vårt arbete under flera år framöver.

Vår omvärld

Den 31 december 2017 hade Fagersta kommun 13 415 invånare. Under flera år har invånarantalet minskat, men på senare tid har denna trend brutits och förbytts i en långsam befolkningsökning. Kommunen har under de senaste åren trots allt haft god ekonomi och har inte känt av den undergångsstämning som ibland kan prägla mindre bruksorter. Medelåldern för kommunens invånare ligger relativt högt: 42,7 år mot Sveriges medel på 41,2. Ca 3 300 personer är mellan 45-64 år, ca 3 000 personer över 65 år och ca 3 700 personer under 24 år. I kommunen finns fem grundskolor och ett gymnasium. En av grundskolorna drivs i församlingens regi. Här finns flera olika typer av äldreboenden. Kommunens och församlingens gränser sammanfaller.

Efter kommunalvalet 2018 är det politiska styret en koalition mellan socialdemokrater, moderater, liberaler och sjukvårdspartiet. Det ger anledning till förhoppning om ett fortsatt gott samarbetsklimat mellan församlingen och kommunen.

Fagersta är fortfarande en utpräglad industriort. De största arbetsgivarna är Seco Tools AB, Fagersta Stainless AB och Epiroc AB. Dessa industrier har tillsammans ca 2 200 anställda. Dessutom finns en hel del mindre företag. Kommunen är en av de större arbetsgivarna med cirka 1 500 anställda. Västanfors-Västervåla församling har drygt 100 anställda (avser koncernen).

Fagersta och dess landsbygd präglas av ett relativt livligt kulturliv. Här finns bl.a. hembygdsgårdar, amatörteatrar, musikföreningar och ett stort antal idrottsföreningar. I vår kommun finns Engelsbergs bruk (uppsatt på UNESCOs lista som världsarv) som lockar många besökare. Under 50-talet arbetskraftsinvandrade en stor grupp från Finland. Detta präglar till viss del fortfarande kommunen. Liksom i andra kommuner förekommer flyktigmottagning, vilken efter en exceptionell ökning nu minskar i omfattning.

Fagersta kommun är finskt förvaltningsområde, vilket innebär att kommunen ska erbjuda medborgarna viss service, till exempel förskoleverksamhet och äldreomsorg, helt eller delvis på finska.

Pastoralt program

Vi vill att vår församlings arbete ska präglas av följande förhållningssätt:

När Jesus möter människor förändras de. Genomskådade, älskade och bekräftade ges människor nya livsmöjligheter. Kyrkan i vår bygd ska vara en orädd och varm uttolkare av evangeliet till människors befrielse. Den ska vara en plats där hela människan ryms, en kyrka som blir betydelsefull för människor i både glädje och sorg.

Vår församling ska:

- ☐ vara en välkomnande, vilsam och accepterande kyrka, där människor möts med kärlek och respekt
- ☐ vara en livsbejakande och positiv kraft i bygden och stå på de utsattas sida
- ☐ vara en plats för eftertanke och stillhet, ett andrum mitt i vardagen som sprider mod och lust att leva
- ☐ stå för långsiktighet och tålmodig kontinuitet och kunna skapa balans mellan tradition och förnyelse
- ☐ visa på ödmjukhet och respekt för allt liv och vara en plats för kreativitet och växt

Att vara kyrka är att sprida god andlighet och kärlek. Svenska kyrkans kärnvärden närvaro, öppenhet och hopp är viktiga ledord i vårt vardagliga arbete.

Detta förhållningssätt vill vi ska genomsyra allt vårt arbete, vare sig det handlar om gudstjänster, musikverksamhet, kyrkogård, barn- och ungdomsverksamhet, arbetet i skolan, finskspråkig verksamhet, församlingstidningen, samtalsgrupper, behandlingshem, konferenser, begravningsbyrå, annan näringsverksamhet, diakoni eller internationellt arbete. Vi vill vara en kyrka för alla våra medlemmar och för alla som vistas här. Vår trovärdighet bärs av att människor blir bemötta på samma goda sätt varje gång de möter någon representant för församlingen.

De fyra grundpelarna, *gudstjänst, undervisning, diakoni och mission*, ska präglas av och utvecklas utifrån detta förhållningssätt. Den processen ställer höga krav på vår vilja till utveckling och vår benägenhet att kunna göra omprioriteringar. Vi menar dock att de fyra pelarna är ett redskap som ska förstås i ett brett perspektiv där det diakonala perspektivet inkluderar all verksamhet som bedrivs utifrån *omsorg om människor och skapelsen*.

I vår folkkyrkliga tradition är det viktigt för oss att människor kan känna att de naturligt hör hemma i vår församling och i kyrkan, antingen man väljer att bruka oss under några viktiga tillfällen under livet eller genom att mer regelbundet delta i våra grupper och gudstjänster. Våra kyrkomiljöer och andra lokaler "talar" till människor och vi kan konstatera att vi är lyckligt lottade med tre kyrkor som "tilltalar" på lite olika sätt, kyrkogårdar som av många uppfattas som oaser och andra byggnader där det överallt vid ingångarna skulle kunna stå skrivet "VÄLKOMMEN". Kyrkan är inte enbart de anställda. Alla är vi delar av en världsvid organisation, vilket också påverkar vårt arbete med internationella frågor.

Med förhållningssättet ovan vill vi skapa en öppen och välkomnande atmosfär så att allt fler kan få uppleva denna hemkänsla i vår världsvida kyrka. Det utgör den stabila grund som behövs för kyrkans engagemang i vår bygd idag.

Det är idag oerhört viktigt att kyrkan engagerar sig i miljö- och hållbarhetsfrågor. Inom församlingen har vi en lång tradition av att arbeta målmedvetet med sådana frågor. Uppvärmning av våra fastigheter sker i allt högre grad med hjälp av värmepumpar och drivmedelsfrågan för våra fordon belyses alltid vid nyanskaffning.

Vårt kök värderar ekologisk, lokalt och svenskproducerade livsmedel och undviker helt importerat kött. Köket arbetar också målmedvetet för att minska svinn av livsmedel.

Även i skolan och förskolan har hållbarhetsfrågorna en framskjuten plats.

Allmänna gudstjänster

För oss är det viktigt att vara lyhörda för människors önskemål och behov. Vi ställer oss frågan: Vad är evangelium in i människors liv och hur kan detta evangelium på bästa sätt gestaltas i gudstjänstens form? Denna målsättning kräver stor flexibilitet från vår sida. Människor är olika, har olika önskemål och olika behov. Våra mål är att nå många människor med gudstjänster av hög kvalitet. För att nå vårt kvantitativa mål arbetar vi framförallt med mångfald. Vi lever inte längre i industrisamhället med dess kollektiva lösningar. Människor gör inte samma sak vecka efter vecka utan vill välja, vara flexibla och känna sig mer fria. Att något är tradition räcker inte längre som argument – det man gör ska också vara intressant, kännas rätt och ge något.

För att möta denna utveckling arbetar vi med gudstjänster som det ska vara intressant för människor att välja. Vi arbetar med olika teman, olika musikstilar, olika former och olika klockslag. Allt för att göra våra gudstjänster mer meningsfulla. Vi erbjuder gudstjänster som riktar sig till olika målgrupper. Minimiantalet nattvardsgudstjänster, av det totala antalet huvudgudstjänster, beslutas ännu idag av stiftet och allt utöver detta beslutas lokalt.

Vi uppfattar de kyrkliga handlingarna som centrala och viktiga gudstjänster. Deltagandet vid dessa gudstjänster följer delvis en annan logik än vid andra gudstjänster. Vid de övriga gudstjänsterna handlar det om att ge människor möjlighet att välja efter tycke och smak, men vid kyrkliga handlingar fungerar traditionsargumentet fortfarande. När ett litet barn föds går man i de flesta fall till Svenska kyrkan för att få detta nya liv bekräftat. Det är så vi gör i vår kultur.

Vi ser dock att även dessa gudstjänster alltmer påverkas av människors vana att få välja. Även dop, begravning och vigsel planeras allt mer i samarbete med de närmaste och betraktas allt mer av dessa som en tjänst som man beställer, där präster och musiker är kompetenta tjänstemän som förväntas "leverera". Detta ser vi inte bara som en oundviklig, utan på många sätt också som en positiv, utveckling. Människors engagemang leder ofta till en kvalitetshöjning av gudstjänsten i fråga. Denna interaktion med de anhöriga kräver både lyhördhet och tydlighet från vår sida. Vi tar önskemålen på allvar och använder vår professionalitet i det gemensamma skapandet av deras rit.

I personalgruppen och i möten med förtroendevalda har vi regelbundna planeringar som även är ett samtal om vår vision med gudstjänsterna i Fagersta. Var hittar vi ett språk som når fram och vad är evangelium för den moderna människan? Gudstjänsten är inte människans gåva till Gud utan Guds gåva till människan, till alla. Vårt uppdrag är inte att nå några få särskilt intresserade med evangeliet, utan att "gå ut i hela världen och göra alla folk till lärjungar". Det är den vanliga människan och hennes behov som är vår utgångspunkt. När Jesus möter människor förändras de, vanliga människor, människor med längtan och brister. Upprättade och befriade ges de nya livsmöjligheter. Vår önskan är att våra gudstjänster ska vara ett sådant redskap för våra församlingsbor.

Utformningen av gudstjänsterna blir en följd av de behov vi möter hos människor och präglas av vårt diakonala förhållningssätt.

Barnens rätt i kyrkan

Församlingens barn- och ungdomsverksamhet består av såväl skola, förskola, som öppen förskola och barngrupper. Vi arbetar både med konfirmander och med konfirmandassistenter. Vi har en bred kontaktyta där vi når barn redan från före födseln och ända upp i tonåren.

Verksamheterna är av olika karaktär med delvis olika målsättningar, men med gemensam värdegrund; Respekten för varje barns rätt till trygghet och utveckling ska prägla hela verksamheten. Varje barn och ungdom ska mötas med tilltro till de egna resurserna och med en omsorg som vill ge upplevelsen av att vara värdefull och ha rätt till livet. Vår verksamhet ska präglas av en tolerans mot olikhet och respekt för andra. Som portaltext använder vi oss av barneevangeliet:

"Låt barnen komma hit till mig och hindra dem inte: Guds rike tillhör sådana som de. Sannerligen, den som inte tar emot Guds rike som ett barn, kommer aldrig dit in"
Mark 10:14b-15

Både varje barns betydelse och den inspiration som barnen kan ge oss när det gäller vad som är viktigast i livet ska vara grundläggande byggstenar i vårt förhållningssätt. FN:s konvention om barnens rättigheter finns med som en röd tråd i allt vårt arbete med barn och unga. I anslutning till alla beslut som fattas i församlingen på alla beslutsnivåer görs en barnkonsekvensanalys.

Denna gemensamma värdegrund får något olika konsekvenser i de olika verksamheterna.

I förskola och skola relateras den till lärandesituationen. Förskolan Linden beskriver sin värdegrund på följande sätt:

"Vi utgår från att alla lika värde och att alla tankar är lika viktiga, värda och intressanta.

Vi vill lyfta fram att vi alla är olika och att olikheter berikar. Det ska finnas en trygghet i gruppen med ömsesidig respekt för alla..."

Lindgårdsskolan arbetar utifrån ett hälsofrämjande perspektiv, där den fokuserar på styrkan och utvecklingspotentialen hos varje elev och arbetar individanpassat och utgår från det eleven redan kan. Detta är både en människosynsfråga och en metod som gynnar en god lärandemiljö. Vi driver inte en konfessionell skola. Barnen i vår skola har rätt att behandlas med samma respekt oberoende av religiös tillhörighet.

Även konfirmand- och assistentarbetet är en lärandesituation, där vi vill ge ungdomar en trygg miljö som hjälper dem att våga utmana sig själva och ger dem möjlighet att växa. Det som skiljer denna verksamhet från skolan är dock att vi här, på ett annat sätt, fokuserar på ungdomars rätt till andlighet eller "andliga välfärd" (art 17, Barnkonventionen). Det handlar både om innehållet i undervisningen och i det andliga uttrycket.

Detta gäller även barngrupperna. För oss är det viktigt att ha ett andaktsliv på barnens och ungdomarnas egna villkor. Alla barngruppssamlingar i församlingen avslutas med andakt. Familjegudstjänsterna utgår från barnens värld. Vi börjar där, och inte i söndagens tema eller i kyrkoåret, och utifrån detta formulerar vi en relevant teologisk reflexion.

Näringsverksamhet med diakonala, evangeliserande och missionerande kvaliteter

I slutet av 1980 talet öppnades välfärdsproduktionen för andra aktörer än den så kallade offentliga sektorn. Redan i slutet av 90-talet började vår församling ställa frågan på vilket sätt Svenska kyrkan skulle kunna vara en del av denna utveckling. Som en motvikt mot allt tal om kris, sjunkande siffror och eventuella framtida avskedanden, var det viktigt för oss att finna andra vägar. Vi började ställa oss frågan om det fanns något vi kunde göra, något som är viktigt för människor, något som kunde finansieras på annat sätt än via kyrkoavgiften.

De första verksamheterna som startades var behandlingshem och skola. Nu finns även förskolor i församlingens regi. Vi tyckte att vi hade bra koncept för båda. I skolan använde vi oss av musik och estetiska ämnen för att stimulera till inlärning och behandlingshemmet följde 12-stegsmodellen. Vi upplevde att vi hade något att bidra med och kunde även utmana den kommunala skolan att arbeta med sin kvalitet. Det fanns fler fördelar. Vi hade funnit en mötesplats där vi träffade folk på dagtid och vi kunde genom personella synergieffekter behålla personal vi annars hade behövt säga upp. När församlingen sedan startade Kyrkans Begravningsbyrå, blev kvalitetsvinster snabbt uppenbara. Att så många väljer vår begravningsbyrå, tar vi som en bekräftelse på att vi har något viktigt att erbjuda människor i en utsatt situation. Kyrkans Allmänna Juridiska Byrå är ett komplement till Kyrkans Begravningsbyrå, och kan utföra bouppteckningar och hjälpa till med annan familjejuridik.

Verksamheten får gärna generera pengar till annan församlingsverksamhet. Om inte de något krympande medlemsavgifterna räcker till för det vi vill göra, är det bra att kunna förstärka vår ekonomi med annan inkomst. Ekonomisk vinst är därför en fråga om kyrkans överlevnad och därmed något positivt. Församlingen är ensam ägare av sina bolag. Eventuella vinster i bolagen går till att utveckla och förnya verksamhet i församlingen eller i bolagen. Ekonomisk vinst är alltså positivt för hela församlingens koncern, eftersom de vinster vi eventuellt gör, ger möjligheter att göra nya saker som är bra för folk och som efterfrågas. Det är dock viktigt att bedriva vissa verksamheter i bolagsform för att särskilja kyrkoavgifter från verksamheter som ska betala sig själva. Det är naturligtvis även viktigt att vara noga med att se till att kyrkoavgift och begravningsavgift används till rätt saker.

Det sägs ibland att näringsverksamhet inte är kärnverksamhet och därmed inte uppgifter för kyrkan. Vi menar att kyrkans normala sätt att fungera är att våga gå utanför sina gränser och därmed flytta gränserna för vad som är dess traditionella verksamhetsområde. Det är på det sättet kyrkan har växt och utvecklats i historien.

Vår målsättning är att ständigt söka nya vägar att vara kyrka idag. Vi ser en förändrad roll för kyrkan när det gäller samhällets traditionella omsorgsfrågor, som till exempel sjukvård och äldreomsorg. Församlingen vill vara väl förberedd att möta de nya krav och förväntningar som kan komma att ställas på oss. Det är samtidigt viktigt för kyrkan, i en tid med vikande medlemsunderlag, att söka nya vägar till intäkter som behövs när nya krav och förväntningar uppstår.

Den väg vi har slagit in på är en väg där vi kommer att fortsätta vandra. I vår församling finns nu en grundkompetens när det gäller att starta nya verksamheter som gör att startprocessen inte längre tar så mycket energi. Vi delar gärna med oss av den kompetensen och är glada för de församlingar som kommer till oss på studiebesök. Det arbete vi gör, här liksom i övrigt församlingsarbete, är behovsstyrt. Det är viktigt för oss att ständigt vara lyhörda för vilka behov som finns och på vilket sätt vi kan bidra. Ett prioriterat utvecklingsområde är förskole- och skolverksamheten där ett sporthallsbygge blir församlingens nästa stora investering.

Utvecklingsområde

Vi har valt ett utvecklingsområde som berör stora delar av vår verksamhet och som vi skulle vilja benämna **Förändringsarbete och Folkkyrkoidentitet**.

Västanfors har undersökts 2003 (Sven Thidevall: *När kartan inte längre stämmer. Svenska kyrkans församlingar i ett samtidshistoriskt perspektiv*.) Sedan dess har det gått 15 år. Dramatiken kring församlingens fortsatta vägval har varit påtaglig, samtidigt som det nu börjar bli möjligt att *utvärdera effekterna* av förändringsprocesserna i Västanfors-Västervåla. En förnyad undersökning är därför väl motiverad. En sådan är av intresse långt utöver den lokala församlingen. Vi vill i samverkan med stiftskansliet utreda detta.

För stiftets del bidrar denna forskning till fördjupad förståelse av förutsättningar för lokal förändringsarbete, teologiskt och praktiskt:

Vilka teoretiska och praktiska förändringsmodeller har församlingen tillämpat?

Vilka förändringsfaktorer har visat sig befrämja respektive försvåra den önskade förändringen?

För vår församling skulle det innebära en fördjupning av vår folkkyrkoidentitet.

Vilka var förändringsarbetets ecklesiologiska utgångspunkter - vilken folkkyrka önskades?

Vilka blev de ecklesiologiska följderna av förändringsarbetet - vilken folkkyrka blev det?

Övrigt

För att församlingen ska kunna fullgöra sin grundläggande uppgift har vi både gudstjänster på *finska* och daggrupper som riktar sig till den gruppen Fagerstabor som har finska som sitt modersmål.

Vi vill som kyrka synas och vara tillgänglig för människor i vår bygd. Vi vill söka goda och trovärdiga former att nå människor genom det mediabrus som råder i vårt samhälle idag. Förutom de personliga möten som sker, är det därför viktigt med kommunikations- och informationsarbete på olika sätt.

Att befinna sig i ett ständigt utvecklingsarbete kräver välrustad personal. Därför är det viktigt med *fortbildning* och *handledning*. Utifrån vår vilja att möta framtiden offensivt kan behov av helt nya kompetenser och yrkesgrupper uppkomma.

För att vi skall kunna möta framtidsfrågorna på ett offensivt och kraftfullt sätt måste vi, även fortsättningsvis, underhålla och *utveckla samarbetet och förtroendet mellan vår kyrkas personal och de förtroendevalda*, genom regelbunden dialog på alla plan och förutsättningslösa diskussioner i samband med det ständigt pågående målsättningsarbetet. Både anställda och förtroendevalda har uppgiften att uppträda som goda, glada och stolta ambassadörer för all verksamhet i koncernen.

Uppföljning, utvärdering och revidering

Vi arbetar med regelbunden implementering och utvärdering av församlingsinstruktionen. Revidering sker alltid i samband med ny mandatperiod.

Vår önskan är att **allt** arbete vi gör ska präglas av ett diakonalt förhållningssätt

*Gud som skapar och bär, älskar och kämpar, förnyar och ger liv,
må omsluta oss i trygghet och vila, och utmana oss till äventyr och kamp!*

Gun Alingsjö Bäck

Gun Alingsjö Bäck
Kyrkofullmäktiges ordförande

Henrik Rydberg

Henrik Rydberg
Kyrkoherde